

Kiertotalouden mahdollisuudet teolliselle puurakentamiselle ja hyödyt käyttäjille

VASARA-messut,
Vaasa 27.10.2018

Katja Lähtinen

Prof. EPANET, puurakentamisen liiketoiminta

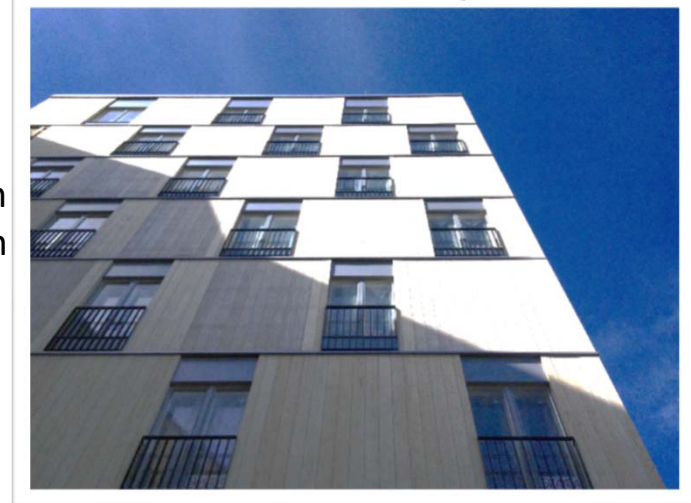
Vaasan yliopisto, markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö/
Seinäjoen yliopistokeskus

Dos. (MMT), metsäteollisuuden markkinointi ja johtaminen
Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

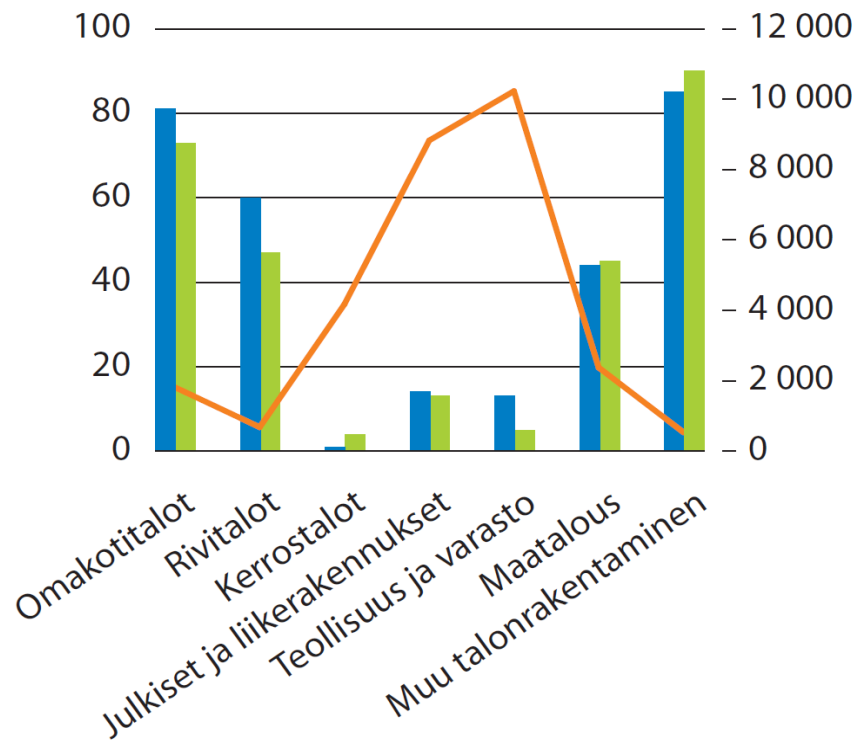
Teollisen puurakentamisen markkinat

- Kattavaa informaatiota puurakentamisen markkinoista ei ole saatavilla – luvut liittyvät muun muassa tilastoluokitusten takia esim. puutuoteteollisuuteen tai yleisesti rakentamiseen
- Euroopassa rakentamisesta noin 75 % on uudisrakentamista, loput on korjausrakentamista
- Puuta käytetään muun muassa rakenteissa, julkisivuissa, ovissa, ikkunoissa ja huonekaluissa
- Suomalaisen rakentamisen näkökulmasta voidaan todeta, että kotimaan markkinat ovat suhteellisen pienet ja kasvu edellyttää viennin kehittymistä
- Kansainvälisesti ”kestävä rakentaminen” ja kuluttaja-cleantech liittyen ”kestävään asumiseen” tuovat yrityksille merkittäviä markkinamahdollisuuksia

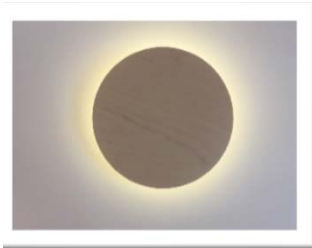

Puun rakennuskäyttö Suomessa

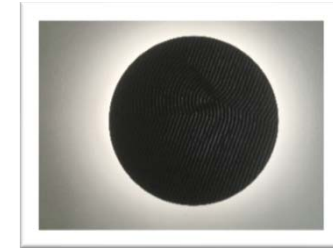

- Puun osuus runkorakenteissa %
- Puun osuus ulkoverhouksissa %
- Puurakentamisen lisäämismahdollisuus (1000 rakennettua kuutiometriä)

Teollinen puurakentaminen – Etuja ja haasteita

Edut

Varjopuolet

Teollinen esivalmistus

- Tuottavuus ja tehokkuus: rakennusaika (jopa 70% lyhyempi rakennusvaihe), alemmat kokonaiskustannukset, limittäiset ja rutiininomaiset työvaiheet.
- Standardoidut olosuhteet: turvallisuus, mukavuus, kuivaketju.
- Vähemmän häiriöitä rakennustyömaan ympäristölle.
- Tehokas 3D-suunnittelu ja elementointi: tarkka aika-aulutus, riskien hallinta.
- Vähemmän rakennusjätettä työmaalla.

- Uusiin menetelmiin liittyvät koetut riskit.
- Tehokkuus vaatii paljon toistoa (prosessi ei jousta paljoa).

Puu materiaalina

- Kevyt mutta kestävä materiaali (3–5 kertaa kevyempää kuin teräsbetoni).
- Työstettävyys ja asennustarkkuus (myös CNC-työstö).
- Uusiutuva ja suhteessa vähän ympäristöä kuormittava materiaali (vähemmän hiilidioksidipäästöjä ja rakennusjätettä).
- Sisäilman laatu: kosteuden tasaus, pehmeä akustiikka, stressiä lieventävä ilmapiiri.
- Maanjäristyskestävyys.
- Mahdollistaa puolilämpimät tilat.
- Paloturvallisuus puukerrostaloissa (osittain nykyisten säädösten ansiosta).

- Luontainen vaihtelu: oksat, kutistuminen, käyristyminen, halkeilu (tosin insinööripuutuotteet voivat vähentää näitä merkittävästi).
- Puumateriaalin korkea hinta.
- Pitkäaikaiskestävyys vaatii tiheän huoltovälin ja huolellista suunnittelua.
- Vanhentuneet mielikuvat.

Vihreä talous, biotalous, kiertotalous?

- Kotimaisessa ja kansainvälisessä keskustelussa kaikkia käsitteitä käytetään – jotta puhuttaisiin keskusteluissa ”samoista asioista”, käsitteiden samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien ymmärtäminen tärkeää
- Kaikkien taustalla kestävän kehityksen edistäminen, mutta painotukset poikkeavat toisistaan, minkä takia **eri näkökulmien avulla kestävyyttä on mahdollisuus edistää toisiaan täydentäen**
- **Vihreä talous** on käsitteistä kokonaisvaltaisin erityisesti ekologisen kestävyuden, mutta myös sosiaalisen kestävyuden osalta (mm. hyvinvointi ja ihmisten välinen tasa-arvo) sisältäen sekä biotalouden että kiertotalouden näkökulmia
- **Kiertotaloudessa** ja **biotaloudessa** korostuvat erityisesti resurssien käyttöön liittyvät seikat– kiertotaloudessa keskitytään erityisesti siihen, **kuinka** resursseja käytetään ja biotaloudessa keskitytään erityisesti siihen, **mitä** resursseja käytetään
- Kiertotalousajattelulla voidaan etsiä ratkaisuja mm. uusiutuvien luonnonvarojen käytön tehokkuuteen ja elinkaaren aikaisten vaikutusten uudenlaiseen ymmärtämiseen

Kiertotalous?

Euroopan Komission määritelmä kiertotaloudelle:

“In a circular economy, the value of products and materials is maintained for as long as possible. Waste and resource use are minimised, and when a product reaches the end of its life, it is used again to create further value. This can bring major economic benefits, contributing to innovation, growth and job creation.”

- Painotus resurssienkäytön tehokkuudessa ja arvonluonnissa liittyen erityisesti taloudelliseen ja ekologiseen kestävyYTEEN – sosiaalisen kestävyYDEN osalta keskitytään erityisesti kasvun ja innovaatioiden kautta aikaansaataviin hyötyihin
- Voitaisiinko kiertotalouden vaikutuksia tarkastella syvällisemmin sekä ekologisten, taloudellisten että sosiaalisten vaikutusten osalta ja mitä se voisi tarkoittaa **kestävän rakentamisen ja kestävän asumisen** kontekstissa?

Kestävä rakentaminen

- Runkomateriaalien lisäksi sisustusmateriaalit ja käytetty energia perustuvat uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen
- Rakentamisen ja rakennusten käyttö on ekologisesti sekä taloudellisesti tehokasta ja tarkoituksenmukaista
- Käyttäjätarpeet otetaan huomioon rakennusten ja ympäristöjen suunnittelussa
- Rakennukset ovat kulttuurisesti yhteensopivia ympäristöönsä ja kansalaisten keskuudessa hyväksyttäviä
- Piha-alueet ja laajemmat asuinympäristöt ovat viihtyisiä ja terveellisiä asukkaille sekä kansalaisille

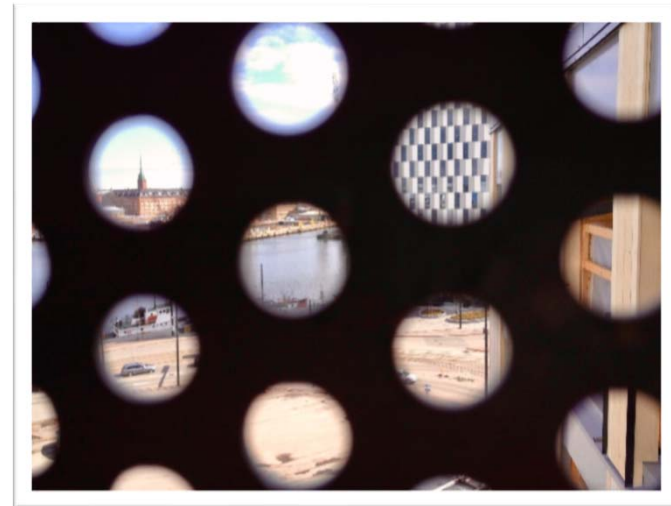
Esim. Suomen hallitusohjelmassa nämä teemat nivoutuvat lähteisesti puun käytön edistämiseen rakentamisessa

Kestävä rakennusten käyttö

- Kestävän rakentamisen asiakasvalinnat liittyvät muun muassa rakennusten sijaintiin, runkomateriaaleihin ja energiankäyttöön
- Kestävän rakentamisen toteutuminen on yhdistelmä yritysten vastuullisuutta rakennusten tuotannossa ja käyttäjien vastuuta rakennusten käytössä
- Kestävyys määrittely perustuu ekologisten, taloudellisten ja sosiaalisten ja osa-alueiden arviointiin

Yksilöiden hyvinvoinnin näkökulmasta olennaista on tasapaino yksilöllisten arvovalintojen, yhteisöllisen osallistumisen tarpeiden ja ekosysteemien kantokyvyn välillä

Teollisen puurakentamisen yhteiskunnalliset ajurit

- Kestävän kehityksen tavoittelu – *Kestävä rakentaminen*
- Tuotannon ja kaupan globalisaatio – *Globaalit arvoketjut*
- Kysyntä uusilta markkina-alueilta – *Aasian markkinat perinteisten markkina-alueiden rinnalla*
- Taloudelliset ja poliittiset muutokset – *Puurakentamisen ohjelmat*
- Teollisuuden rakennemuutos – *Bisnesekosysteemit, digitalisaatio*
- Kilpailu materiaalien välillä – *Betoni, teräs, tiili*

Kestävään rakentamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia teollisessa puurakentamisessa (1)

Kestävä rakentaminen voidaan nähdä laaja-alaisuuden sijaan suppeasti vain ekologisena kysymyksenä

Laaja-alaisella kestävyuden ymmärtämisellä voidaan kommunikoida puun käytön monia hyötyjä

Globaaleissa arvoketjuissa tuotteiden alkuperän jäljitettävyys ja prosessien vastuullisuuden todennettavuus haasteellista

Puun eri hyötyihin liittyvällä sidosryhmäkommunikoinnilla voidaan tarjota tietoa ja välttää väärinymmärryksiä, koska metsien käyttöön liittyy monia odotuksia

Kysyntä uusilta markkina-alueilta on ”alkutekijöissään” ja kilpailu markkinoille pääsemiseksi on kovaa edellyttäen monipuolista osaamista

Kotimaassa tapahtuvan kilpailun rinnalla yhteistyö kansainvälisillä markkinoilla voisi tuoda mahdollisuuksia riittävän kriittisen massan saavuttamiseen

Kestävään rakentamiseen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia teollisessa puurakentamisessa (2)

Puurakentamisen ohjelmien rooli joidenkin toimijoiden bisneksessä korostuu tai ohjelmat eivät aina ole vaikuttavia

Toimintaympäristö voi parantaa yritysten toimintaedellytyksiä, mutta ”strateginen vastuu” liiketoiminnan kehittämisestä ja asiakastarpeisiin vastaamisesta on yrityksillä

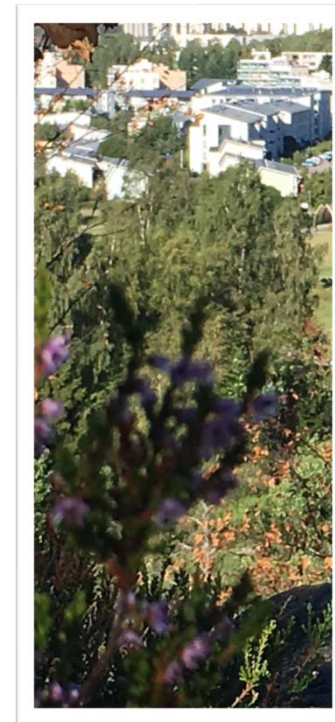
Puurakentamisessa - kuten rakentamisessa ylipäätään - bisnesekosysteemien muodostuminen ja digitalisaatio on ollut vähäistä
Prosessien kehittämisen rinnalla tarvitaan käyttäjälähtöisyyden parantamista koko arvoverkossa

Kilpailu materiaalien välillä kuluttaa resursseja ”eipäs-juupas” -väittelyyn, vaikka ”materiaalit parhaaseen käyttöön” toisi monenlaisia etuja erityisesti kiertotalous-ajattelussa

Toimialojen välisellä yhteistyöllä voidaan aikaansaada hybridiratkaisuja, joiden toteutus edistää mm. uuden osaamispääoman muodostumista

Kestävän rakentamisen tulevaisuuden trendit

- Globaalisti kestävän kehityksen kysymysten rinnalla yksilöiden hyvinvointi on muuttumassa olennaisemmaksi esim. rakentamista koskevassa päätöksenteossa
- Kilpailussa menestyvät ne edelläkävijä-yritykset, jotka kykenevät vastaamaan resurssitehokkaasti ja tarkoituksenmukaisella designilla kestävän rakentamisen arvo-odotuksiin
- Suomalaisten teknologioiden viennissä rakennuksiin liittyvän kuluttaja-cleantechin merkitys on huomattavassa kasvussa; sillä voidaan sekä edistää kestävä kehitystä että päästä kiinni nopeasti kasvaville markkinoille

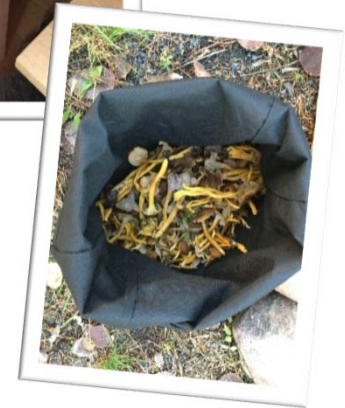
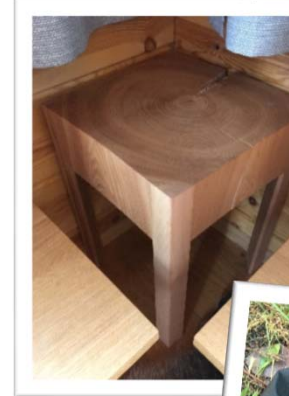

	Puuntuotanto ja 1. & 2. asteen jalostus	Puukomponenttien teollinen esivalmistus	Rakennusten käyttö	Uudelleen käyttö tai kierrätys	Hävitys
Taloudellinen kestävyys	Paikallisen raaka-aineen käytön ja jalostuksen mahdollisuudet Vähemmän käytettyjen puulajien hyödyntämisen mahdollisuudet Mahdollisuudet kasvattaa halvemmän sahatavaran arvolisää	Teollisen valmistuksen kustannustehokkuus Kuljetuskustannusten ja rakentamisen prosessien kustannustehokkuus puun keveyden ja rakentamisen nopeuden takia	Lämmityksen ja jäähdytyksen kustannustehokkuus puun ominaisuuksien takia	Korjaaminen ja hyödyntäminen uusissa käyttökohteissa mahdollistuu modulaaristen ratkaisujen takia	Hyödynnettävyys energiakäytössä
Ekologinen kestävyys	Kierrätetyn puun käytön mahdollisuudet	Energian käytön ja kasvihuonekaasupäästöjen väheneminen uusiutuvan materiaalin käytön ja teollisten prosessien tehokkuuden takia	VOC- ja formaldehydi-päästöjen väheneminen Hiilidioksidin varastoituminen puurakenteisiin	Elinkaaren aikaisten jätteiden määrän väheneminen tuotantoprosessien tehokkuudella ja materiaalien uudelleenkäytettävyydellä	Puumateriaalien käytettävyys energiantuotannossa
Sosiaalinen kestävyys	Paikallisen hyvinvoinnin kasvu metsätalouden puunmyyntitulojen ja yritysten työllistämisen myötä	Puun materiaaliturvallisuus teollisessa valmistuksessa Melun ja pölyn väheneminen rakentamisen prosesseissa Rakentamisen aiheuttamien viihtyisyshaittojen väheneminen tonttien ympäristöissä	Asuin ympäristöjen viihtyisyyden paraneminen Kotien asumismukavuuden paraneminen Erilaisten pohjaratkaisujen mahdollistuminen erityisesti hybridirakentamisessa	Korjaaminen ja muokkaaminen uusiin käyttötarkoituksiin modulaaristen ratkaisujen takia joustavaa	Hävittämiseen ei sisälly haitallisten aineiden aiheuttamia terveysriskejä

Kiertotalouden mahdollisuudet teolliselle puurakentamiselle ja hyödyt käyttäjille (1)

- Kiertotalouden resurssitehokkuus-näkökulma ei tuo ainoastaan taloudellisia ja ekologisia hyötyjä, vaan sillä on myös positiivisia sosiaalisia vaikutuksia
- Kiertotalous-ajattelu konkretisoi rakentamisen vaikutusten tarkastelua myös asumiseen, jolloin asiakas- ja asukaslähtöisyys tulevat ”automaattisesti” mukaan tarkasteluihin – mahdollisuus kehittää liiketoimintaa myös näiden osalta
- Asiakas- ja asukaslähtöisyys on yhä rakentamisen markkinoilla rajoittunutta – esim. asunnon ostaja ei hanki vain kattoa pään päälle tai seiniä ympärilleen, vaan myös omia arvostuksiaan vastaavaa elämänlaatua
- Vastaamalla biotalouden tavoitteisiin kiertotaloutta edistämällä voidaan löytää taloudellisesti ja ekologisesti tehokkaita ratkaisuja uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön

Kiertotalouden mahdollisuudet teolliselle puurakentamiselle ja hyödyt käyttäjille

- Lisäämällä kiertotalous-ajatteluun yleisten kasvuun ja innovaatioihin liittyvien näkökulmien lisäksi yksilöllisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä näkökulmia, joita voidaan kommunikoida esim. markkinoinnissa
  - Teolliselle puurakentamiselle olennaista on ymmärrys tarjontaan (=tuotanto) vaikuttavien tekijöiden lisäksi kysynnästä (=kulutus) ja siitä, mitkä seikat tulevilla kestävän rakentamisen ja asumisen markkinoilla ovat kilpailukytekijöitä
- Edellyttää laaja-alaista, puolueetonta ja luotettavaa tutkimustietoa, jonka pohjalta voidaan parantaa yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja markkinointikommunikaatiota

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

ETELÄ-POHJANMAAN
KORKEAKOULUYHDISTYS

Kiitos!